

> **Retouradres** Postbus 16228 2500 BE Den Haag

Aan de minister van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties
De heer drs. R. Knops
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

**ATR, Adviescollege
toetsing regeldruk**
Rijnstraat 50
2515 XP Den Haag

Postbus 16228
2500 BE Den Haag

T 070 310 86 66
E info@atr-regeldruk.nl
www.atr-regeldruk.nl

Onze referentie MvH/RvZ/AvE/bs/ATR0873/2019-U144

Uw referentie

Datum 14 november 2019
Betreft Wet financiering politieke partijen

Geachte heer Knops,

Op 31 oktober 2019 is aan het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) voor advies aangeboden het conceptwetsvoorstel Wijziging Wet financiering politieke partijen (Wfpp). Op dezelfde datum is van dit wetsvoorstel de internetconsultatie gestart, waarvan de reactietermijn eindigt op 30 november 2019.

Naar aanleiding van de door de Commissie Veling uitgevoerde evaluatie bevat het voorstel op hoofdlijnen de volgende voorstellen:

- De transparantie van giften aan politieke partijen en hun neveninstellingen wordt verder vergroot.
- Giften van buiten de Europese Unie (EU) en de Europese Economische Ruimte (EER) aan Nederlandse politieke partijen en hun neveninstellingen worden verboden. Giften uit de EU en de EER worden volledig transparant.
- Politieke partijen worden beter in staat gesteld om hun organisatie aan te passen aan wijzigingen in de hoogte van hun subsidie.
- Het adviesrecht van de Commissie van toezicht financiën politieke partijen wordt verbreed naar de hele wet.

Toetsingskader

ATR beoordeelt de gevolgen voor de regeldruk aan de hand van het volgende toetsingskader:

1. Nuloptie (nut en noodzaak): is er een taak voor de overheid en is wetgeving het meest aangewezen instrument?
2. Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?
3. Is gekozen voor een uitvoeringswijze die werkbaar is voor de doelgroepen die de wetgeving moeten naleven?
4. Zijn de gevolgen voor de regeldruk volledig en juist in beeld gebracht?

1. *Nut en noodzaak*

De toelichting bij het voorstel geeft aan dat politieke partijen de primaire intermediair tussen samenleving en bestuur zijn. Het kabinet verwacht dat dit in elk geval in de nabije toekomst zo zal blijven.¹ Wel geeft het kabinet in de reactie op het rapport-Veling aan dat de rol en positie van politieke partijen als gevolg van een aantal maatschappelijke ontwikkelingen zijn veranderd. Een relevante maatschappelijke ontwikkeling is het toegenomen risico op onwenselijke beïnvloeding van de Nederlandse democratie en daarmee van de Nederlandse politieke partijen. Dit gaat onder andere om financiële beïnvloeding uit het buitenland van onze politieke partijen. Daarom is transparantie van partijfinanciering nodig, zodat helder is welke belangen meespelen en ongewenste beïnvloeding kan worden voorkomen. De toelichting stelt dat door de inwerkingtreding van de Wfpp in 2013 de transparantie over de inkomsten van politieke partijen aanzienlijk is toegenomen. Maar uit de evaluatie en de praktijkervaringen blijkt, aldus de toelichting, dat de transparantie op onderdelen verder kan worden vergroot.

De overige maatregelen uit dit voorstel betreffen de subsidiëring van politieke partijen, zoals de versterking van de relatie tussen de subsidie en de electorale steun, de stabilisering van de hoogte van de subsidie en een aantal bepalingen op het terrein van toezicht en handhaving.

Het college constateert dat nut en noodzaak van het voorstel voldoende zijn aangetoond en heeft geen opmerkingen op dit punt.

2. *Minder belastende alternatieven*

De Wfpp regelt de transparantie van giften voor politieke partijen. Volgens het kabinet is, gezien het toegenomen risico van buitenlandse beïnvloeding, uitsluitend transparantie van giften niet langer toereikend. Daarom bepaalt het wetsvoorstel dat giften van buiten de EU en de EER aan Nederlandse politieke partijen en hun neveninstellingen zijn verboden. Voor buiten de EU en de EER wonende kiesgerechtigden voor de verkiezing van de Tweede Kamer wordt een uitzondering gemaakt; het blijft voor hen toegestaan om te doneren aan Nederlandse politieke partijen en hun neveninstellingen. De gedachte daarachter is dat zij omdat zij over stemrecht voor de Tweede Kamerverkiezing beschikken deel uitmaken van de Nederlandse democratie en dezelfde rechten hebben als andere kiesgerechtigden.

Ook giften afkomstig van gevers uit de EU en de EER blijven toegestaan, mits duidelijk is waar en van wie deze giften afkomstig zijn. Daarom kiest de regering ervoor om de drempel voor openbaarmaking van 4.500 euro per jaar af te schaffen voor giften uit andere lidstaten van de EU en de EER. Dit betekent dat alle giften van gevers uit deze landen openbaar worden. Een uitzondering hierop geldt, om de redenen die hiervoor reeds zijn genoemd, voor aldaar woonachtige kiesgerechtigden voor de verkiezing van de Tweede Kamer.

De toelichting geeft aan dat bij deze keuze voor het afschaffen van de drempel voor openbaarmaking van deze giften de regering een afweging heeft gemaakt tussen het belang van transparantie en het belang de administratieve lasten voor de politieke partijen, en daarbij de openheid van de partijfinanciering laat prevaleren.

¹ Het kabinet wil de belangrijke positie van politieke partijen in onze democratie beter tot uitdrukking brengen in wetgeving en heeft daarom aangekondigd te gaan werken aan een Wet op de politieke partijen (de Wpp). Vooruitlopend op de Wpp brengt het kabinet nu een voorstel tot wijziging van de Wfpp in procedure. Op een later moment zal de gewijzigde Wfpp dan in de Wpp opgaan.

Bij deze maatregelen, die een aanscherping van de al bestaande transparantieregels betreffen, heeft het college geen opmerkingen op het terrein van minder belastende alternatieven. Dit geldt ook voor de maatregelen die verband houden met de subsidiëring van politieke partijen.

3. *Werkbaarheid*

De huidige wet bepaalt dat een politieke partij bij het ontvangen van giften de naam en het adres van de gever, de hoogte van de gift en de datum waarop deze werd gedaan moet melden. Maar is de donateur een rechtspersoon dan is niet altijd duidelijk wie de donateurs achter deze giften zijn. Dit moet voortaan vermeld worden.²

De huidige wet bepaalt verder dat alle politieke partijen en op de kandidatenlijst van die partijen geplaatste kandidaten die aan een verkiezing van de Tweede Kamer deelnemen, een overzicht van ontvangen bijdragen van in totaal 4.500 euro of meer en van de schulden van in totaal 25.000 euro of meer aan de minister van BZK moeten sturen, die dat overzicht vervolgens openbaar maakt. Voor de neveninstellingen³ gelden voorafgaand aan een Tweede Kamerverkiezing nu geen aanvullende transparantieplichtingen. Voortaan moeten ook de neveninstellingen een overzicht van ontvangen bijdragen en schulden boven de drempelbedragen overleggen. Deze verplichting gaat ook gelden voor de stichtingen voor individuele kandidaten, die op grond van dit wetsvoorstel voortaan ook onder de reikwijdte van de Wfpp zullen vallen.

In het kader van het versterken van de relatie tussen subsidie en de electorale steun en de stabilisering van de subsidie wordt het aantal zetels dat een politieke partij bij de laatstgehouden verkiezing van de Eerste of Tweede Kamer heeft behaald gedurende de hele zittingstermijn van de kamer leidend. Dit betekent dat afsplitsingen van de kamerfracties geen invloed meer hebben op de hoogte van de subsidie. Hierdoor kennen de politieke partijen aan het begin van een nieuwe zittingstermijn van de kamer ongeveer de hoogte van hun subsidie voor de komende jaren. Daarnaast komen politieke partijen die bij een verkiezing van de Eerste of Tweede Kamer geen zetel hebben gewonnen, maar zich verbinden met één of meer volksvertegenwoordigers die zich hebben afgesplitst van hun kamerfracties, niet langer meer in aanmerking voor subsidie.

Een andere maatregel die bijdraagt aan het stabiliseren van de subsidie betreft het geleidelijker aanpassen van de subsidie aan de gewijzigde zetelverdeling na een verkiezing. In de huidige systematiek wordt de subsidie op de eerste dag van de vierde maand na de verkiezing volledig aangepast aan de nieuwe zetelverdeling. Hierdoor hebben politieke partijen slechts enkele maanden de tijd om hun organisatie aan de nieuwe financiële situatie aan te passen. In de nieuwe regeling wordt de subsidie in één jaar tijd in vier stappen van 25% aangepast aan de nieuwe zetelverdeling. Hierdoor krijgen de partijen iets meer tijd om zich aan te passen aan de nieuwe situatie.

Het college constateert dat de maatregelen werkbaar en uitvoerbaar zijn en heeft geen opmerkingen op dit punt.

² Hiervoor wordt de definitie van 'uiteindelijk belanghebbende' gebruikt.

³ Zoals een politiek wetenschappelijk instituut of een politieke jongerenorganisatie.

4. Gevolgen regeldruk

De toelichting vermeldt dat de uitvoeringslasten voor de betrokken politieke partijen en neveninstellingen in beperkte mate zullen toenemen. Er ontbreekt echter een (indicatie) van de berekening van de lastendruk. Deze berekening zal alsnog in de toelichting opgenomen moeten worden.

4.1 Het college adviseert om in de paragraaf over de uitvoeringslasten de berekeningen op te nemen, zowel op handelingenniveau als in het totaal, van de toe- en eventuele afname aan regeldruk, conform de Rijksbrede methode.

Dictum

Gelet op bovengenoemde bevindingen is het eindoordeel ten aanzien van de consultatieversie van dit voorstel:

Het voorstel indienen nadat met het adviespunt rekening is gehouden.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

w.g.

M.A. van Hees
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris